

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

לפני כבוד סגן הנשיא עמית יריב

1. בנימין נתניהו

2. שרה נתניהו

3. יאיר נתניהו

ע"י ב"כ עו"ד ד"ר יוסי כהן ועו"ד רינה מיוחס

התובעים:

נגד

אהוד אולמרט

ע"י ב"כ עו"ד אמיר טיטונוביץ'

הנתבע:

פסק דין

1. פתח דבר

1. ביום 12.4.2021 התראיין ראש הממשלה לשעבר, מר אהוד אולמרט (להלן: "מר אולמרט"), באתר האינטרנט "דמוקרט טי.וי.". בראיון, שערך העיתונאי גדי סוקניק ושארך כ-22 דקות, מתח מר אולמרט ביקורת על התנהלותו של מי שכיהן באותה העת כראש הממשלה, מר בנימין נתניהו (להלן: "מר נתניהו"). לקראת סיומו של הריאיון, ולאחר שסקר את הפגמים שמצא מר אולמרט בהתנהלותו של מר נתניהו, שאל המראיין את מר אולמרט, אם הוא סבור שהמערכות שנפגעו, כך לגישת מר אולמרט, ניתנות עדיין לשיקום. על כך השיב מר אולמרט:

"מה שלא בר שיקום זה מחלת הנפש של ראש הממשלה ושל אשתו ושל בנו. זה לא בר שיקום והדרך היחידה לשיקום את המדינה זה להכניס אותם... ב.. אגב, בתנאים רגילים כל רופא פסיכיאטר שיש לו מצפון ואני מוכן להפגיש אותך עם לא מעט מביניהם שהיו אומרים שצריך להוציא צו אשפוז גם לו לה וגם לבן וכולי... הם כולם אנשים חולים." (מוצג ת/1 למוצגי התובעים, הנוסח תומלל בסעיף 16 לכתב התביעה, אך באופן לא מדויק, כך שבמקום המילה "מביניהם" נכתבה המילה "מדינאים", להלן: "הפרסום הראשון")

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

2. בעקבות הפרסום הראשון, שלחו מר נתניהו, רעייתו, גב' שרה נתניהו (להלן: "גב' נתניהו") ובנם, מר יאיר נתניהו (להלן: "יאיר"), באמצעות בא-כוחם, מכתב התראה למר אולמרט, ובו נדרש מר אולמרט לפרסם התנצלות והכחשה, וכן לפצות את התובעים בסך 1,000,000 ₪.

3. ביום 23.4.2021, התראין מר אולמרט בתכנית הטלוויזיה "אופירה וברקוביץ", שם שאלו אותו המראיינים, אופירה אסייג ואייל ברקוביץ', אם הוא אינו סבור שהדברים שאמר בראיון לסוקניק חריפים מדי, ואם הוא אינו מבקש לחזור בו מהדברים, אך הוא סירב. בסעיף 18 לכתב התביעה הובא תמלול של הדברים שבהם רואים התובעים לשון הרע, כדלקמן:

"[אייל ברקוביץ':] אז למה לקרוא להם חולי נפש? בכל זאת היית ראש ממשלה והוא ראש הממשלה איפה קצת הכבוד הזה של לתת לראש הממשלה?

[מר אולמרט:] אבד הכבוד... מה שקורה כאן אנו חיים באווירה של טירוף ומי שהנהיג את הטירוף את ניבול הפה את ההשמצות את הסכסכנות את הפלגנות את הנקמנות בצורה שלא הייתה כמוה בתולדות מדינת ישראל...

[ברקוביץ':] אתה צודק אבל לא ירדת רחוק מדי אהוד? להגיד חולי נפש זה לא לרדת נמוך מדי. לא אני רציני!

[מר אולמרט:] זאת סליחה זו משפחה אחת... שאומרים שהוא שקרן שהוא נוכל שהוא רמאי שאי אפשר להאמין לאף מילה שלו שהוא מטורף...

[ברקוביץ':] הכל יכול להיות אהוד אבל חולה נפש אהוד? אהוד חולה נפש זה לא...

[מר אולמרט:] שלא תהיה אי הבנה אין לי שום דבר חס וחלילה על מחלת נפש זו כמו כל מחלה אחרת ואין בה שום דבר לא מכובד.

[אופירה אסייג:] אהוד אתה מצטער על המילים?

[מר אולמרט:] לא. לא מה פתאום.

[אסייג:] אתה לא רוצה לחזור בך?

[מר אולמרט:] שום דבר.

[אסייג:] זה יעלה לך מיליון שקל.

[מר אולמרט:] [צוחק].

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

(להלן: "פרסום השני". מקטע מתוך הריאיון המוקלט צורף כחלק ממוצג ת/1).

כבר בשלב זה יש להעיר, כי התובעים צירפו במסגרת מוצג ת/1 הקלטה של מקטע קטן ביותר מן הריאיון כולו, מקטע בן כדקה, וכי לא זו בלבד שחלק מן הציטוט המובא בסעיף 18 לכתב התביעה אינו נכלל במוצג ת/1, אלא שהתמלול שערכו התובעים – אינו מדויק. לעניין זה אדרש בהמשך. מכל מקום, ברור כי על פי דיני הראיות, התייחסות ל"פרסום השני" תהיה אך ורק לדברים שנאמרו במסגרת המקטע שצורף על גבי מדיה מגנטית במוצג ת/1, וככל שאין התאמה בין התמלול ובין המקטע כפי שהוגש – תהיה עדיפות למקטע המוקלט שהוגש.

4. ביום 6.5.2021, 23 ימים לאחר הפרסום הראשון ו-13 ימים לאחר הפרסום השני, הגישו מר נתניהו, גב' נתניהו ויאיר תביעה נגד מר אולמרט על סך 837,000 ₪, בעילה של פרסום לשון הרע.

אף שכתב התביעה אינו מפרט כיצד חושב הסכום שנתבע, יש להניח כי התובעים חישבו את מלוא הפיצוי הסטטוטורי ללא הוכחת נזק הקבוע בסעיף 7א (ב) לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה – 1965 (להלן: "חוק איסור לשון הרע" או "החוק") (50,000 ₪ בצירוף הפרשי הצמדה), מוכפל כאמור בסעיף 7א (ג) בשל טענתם לכוונה לפגוע בעצם הפרסום, לכל אחד מהתובעים ולכל אחד מהפרסומים, אולם כאמור – עניין זה לא בואר בכתב התביעה, אף לא במסגרת הסיכומים.

זו אפוא התביעה שלפניי: תביעה לפי חוק איסור לשון הרע בגין שני פרסומים: הפרסום הראשון והפרסום השני.

2. טענות הצדדים

5. התובעים טוענים, כי האמירות שבפרסומים (הראשון והשני) הם פרסום לשון הרע כהגדרתו בחוק, וכי מר אולמרט פרסם את הדברים "בזדון, מתוך רשעות של ממש ותוך ניסיון להכפיש את שמם של התובעים, להשפילם בעיני הבריות, לבזותם, לעשותם מטרה ללעג או לבוז ולפגוע במשרתם ובמשלח ידם" (סעיף 25 לכתב התביעה).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

6. מר אולמרט טען בכתב הגנתו כך:

"בתמצית, טענותיו של הנתבע סובבות, בעיקר, סביב השאלה אם הנתבע אכן פרסם לשון הרע אודות מי מן התובעים, וסביב ההגנות, שמעמיד לו החוק; ובין היתר, סביב השאלות אם הפרסום, שבגינו הוגש כתב התביעה [...] הנו אמת, אם לא; אם הפרסום בנוגע למחלת נפש נעשה בתום-לב; אם בנסיבות העניין, הפרסום בנוגע למחלת נפש חרג מן הסביר; במה האמין הנתבע, בעת הפרסום בנוגע למחלת הנפש; על בסיס מה עשה הנתבע את הפרסום בנוגע למחלת נפש; כיצד הבין האדם הסביר – לא דווקא מי מן התובעים – את הפרסום בנוגע למחלת נפש; כיצד קיבל האדם הסביר את הפרסום בנוגע למחלת נפש – האם כקביעת עובדה, שמא כהבעת דעה". (סעיף 6 לכתב ההגנה).

7. לא למותר לציין, כי בכתב ההגנה הודיע מר אולמרט, כי בכוונתו לעתור לויתור של התובעים על הסודיות הרפואית, ולמסור לידיו את כל המידע והמסמכים הקשורים לבריאותם הנפשית והרפואית, לטיפולים נפשיים בעברם וכן הלאה, וכן כי בכוונתו לדרוש מהתובעים להעמיד עצמם לבדיקת רופא פסיכיאטר מומחה. בפסקה השלישית של סעיף 5 לכתב ההגנה הוסיף מר אולמרט וכתב:

"ניתן לחזות את זאת, שבמסגרת חוות הדעת – כל אחת והתובע, שאת מצבו הנפשי היא תנתח – יצינו מונחים רפואיים, כגון, 'תסמונת נפוליאון' ו/או 'שגעון גדלות' ו/או 'מגלומניה' ו/או 'נרקסיזם' ו/או 'סכיזופרניה' ו/או 'פראנויה' ו/או 'הפרעה טורדנית כפייתית' ('OCD') ו/או 'הפרעות אישיות' ו/או 'פסיכזה משותפת' ו/או 'Shared Psychosis' ('שיגעון בשניים או במשפחה') ו/או 'סוציופטיה' ו/או 'סכיזואידיות' ו/או 'הפרעת חרדה כללית' ו/או 'התקפי זעם' ו/או 'IDE' ו/או 'חרדה' ו/או 'מאניה-דיפרסיה' ו/או 'הפרעה דו-קוטבית' ו/או 'דיכאון' ו/או 'פסיכזה' ו/או 'נאורוזה' ו/או 'התמכרות' ו/או מונחים אחרים."

בהקשר זה יש לציין כבר עתה, טרם דיון, כי את ה"שטר" שרשם מר אולמרט בפסקה זו בכתב ההגנה – הוא לא התקרב כלל לפרוע, ועניין זה יידון בהמשך.

8. טענות ההגנה של מר אולמרט היו, אפוא, אלה:

1. הדברים שפורסמו אינם בבחינת "לשון הרע";
2. הדברים שפורסמו מקימים לנתבע הגנה מכוח סעיף 14 לחוק, היא הגנת "אמת דיברתי";

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

3. הדברים שפורסמו מקימים לנתבע הגנה מכוח סעיף 15 לחוק, היא הגנת "תום לב בפרסום".

3. רקע דיוני

9. דיון קדם משפט התקיים לפניי ביום 10.1.2022, והועלו בו אפשרויות לסיים את ההליך ללא צורך בהכרעה שיפוטית. משלא צלח הניסיון, ועל יסוד רשימת הבקשות שהגיש מר אולמרט, נקבע כי מר אולמרט יגיש בכתב את בקשתו לעניין גילוי מסמכים, מענה לשאלונים והעמדת התובעים לבדיקת רופא מומחה מטעם מר אולמרט. בקשה כאמור אכן הוגשה (בקשה מס' 9 בתיק).

החלטה בבקשה מס' 9 ניתנה ביום 9.2.2022, ובקשתו של מר אולמרט נדחתה בעיקרה, תוך שנקבע כי מקום שבו הפרסום כלל אמירה כללית, לא ממוקדת, שאינה מתייחסת לאירוע נקודתי, יש למנוע מצב שבו דרישה לגילוי מסמכים תהפוך למסע דיג שתכליתו לנסות ולאתר ראיה שתאפשר להוכיח בדיעבד את אמיתותו של הפרסום, ולצד זאת – להביך את התובע, ולהניא אותו מלהמשיך ולנהל את התובענה.

קבעתי, כי כדי למנוע מסע דיג כזה, יש לקבוע, כי תנאי לגילוי המסמכים המבוקש הוא הצגתן של ראיות שיש בהן כדי להרים את הנטל – ולו הראשוני – לקיומו של בסיס עובדתי כלשהו לאמירות. רק לאחר מכן, וככל שיתברר שאין מדובר באמירות שהופרחו לחלל האוויר מבלי שיש מאחוריהן דבר, ניתן יהיה לשקול חובת גילוי מסמכים חסויים שעניינם מצבם הרפואי או הנפשי של התובעים.

עוד ציינתי בהחלטה, כי דחיית הבקשה בעיקרה אינה פוגעת ביכולתו של מר אולמרט להוכיח את טענת "אמת דיברתי" שהעלה, שכן ברשות מר אולמרט אמורות להיות ראיות חלופיות, שעל קיומן הצהיר הן בגוף הפרסום הראשון, והן בעדותו בבית המשפט בקדם המשפט.

לצד האמור, חויבו התובעים להשיב על חלק מן השאלות שהועלו בשאלון שנשלח להם.

על החלטה זו לא הוגשה בקשת רשות לערער.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

10. ביום 14.4.2022 הגיש הנתבע רשימת עדים מטעמו, שמנתה 18 עדים, בנוסף לתובעים ולמר אולמרט עצמו (בקשה מס' 18 בתיק)

בהחלטתי מיום 14.4.2022, הוריתי לנתבע להגיש רשימת עדים שתמנה לא יותר מ-5 עדים, וקבעתי כי חלק הארי מן העדים שזימונם התבקש – כלל אינם רלוונטיים להליך שלפניי. ביום 8.5.2022, לאחר בקשות נוספות בנושא, הגיש הנתבע את רשימת העדים מטעמו.

ביום 16.5.2022 התקיים קדם משפט מסכם, ואף בו הועלו הצעות לסיום ההליך בפשרה, ונקבעו סדרי דיון ההוכחות.

ביום 12.6.2022 התקיים דיון הוכחות, ובו נשמעו עדויותיהם של התובעים כולם, שזומונו להעיד מטעם מר אולמרט, עדותו של מר אולמרט עצמו, וכן עדותם של חמישה עדים נוספים מטעמו: מר ניר חפץ, ד"ר עוזי ארד, גב' סילבי גנסיה, ד"ר צבי הרמן ברקוביץ' ופרופ' שאול קמחי.

ביום 14.9.2022 נשמעו סיכומים בעל-פה, ונקבע המועד לשימועו של פסק הדין.

4. דיון והכרעה

11. הדיון בפסק הדין יתחלק לשני חלקים עיקריים: ראשית, אבחן את שאלת האחריות – האם הנתבע פרסם לשון הרע כהגדרתה בחוק ביחס לתובעים, ואם כן – האם הוא נהנה מאיזו מן ההגנות הקבועות בחוק, ובעיקר – הגנת סעיפים 14 ו-15 לחוק.

לאחר מכן, וככל שאגיע למסקנה כי קמה אחריות לנתבע, וכי הוא אינו זכאי להגנות האמורות, אבחן את שאלת הפיצוי המגיע לתובעים.

1. ד. סוגיית האחריות

12. ככלל, יש לבחון הן אם הדברים שנאמרו הם בבחינת "לשון הרע" כהגדרתה בחוק, וכן אם התקיים "פרסום" כהגדרתו בסעיף 2 לחוק. אלא שאין מחלוקת בין הצדדים, כי התקיים "פרסום" כמשמעו בחוק ביחס לשני הפרסומים: הן הראשון והן השני; על כן, נתחיל את הדיון בבחינת תוכנם של הדברים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

ד.1 (א) האם הדברים שנאמרו הם "לשון הרע"?

13. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע מגדיר "לשון הרע" כך:

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;"

נבחן אפוא כל אחד משני הפרסומים לפי אמות המידה האמורות בסעיף 1 הנ"ל.

ד.1 (א) (i) הפרסום הראשון

14. הפרסום הראשון כולל דברים שאמר מר אולמרט לעיתונאי גדי סוקניק בראיון לאתר האינטרנט דמוקרטי.וי, ואשר תמלולם הובא בסעיף 1 לעיל.

יוער, כי אף שהריאיון כולו ארך כ-22 דקות, התובעים התייחסו בכתב התביעה רק למקטע מסוים ממנו, שהובא כאמור בסעיף 16 לכתב התביעה, ועל כן – יתייחס פסק הדין למקטע זה כאל הפרסום הרלוונטי.

את תוכנו של הפרסום הראשון ניתן לחלק לשלושה רכיבים תוכניים, שניתן לתמצת כדלקמן:

1. התובעים לוקים במחלת נפש שאינה בת-שיקום ("מה שלא בר שיקום זה מחלת הנפש של ראש הממשלה ושל אשתו ושל בנו. זה לא בר שיקום"; "הם כולם אנשים חולים");

2. מחלת הנפש של התובעים מחייבת להורות על אשפוזם ("...[צריך להוציא צו אשפוז גם לו לה וגם לבן וכולי]"; "...[הדרך היחידה לשקם את המדינה זה להכניס אותם...]");

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

3. הדברים שנאמרו בסעיפים א' ו-ב' לעיל משקפים גם את עמדתם של אנשי מקצוע מתחום בריאות הנפש, וכדברי מר אולמרט – "לא מעט מביניהם" ("בתנאים רגילים כל רופא פסיכיאטר שיש לו מצפון ואני מוכן להפגיש אותך עם לא מעט מביניהם שהיו אומרים שצריך").

15. האם התייחסות אל התובעים כלוקים במחלת נפש שאינה בת שיקום עומדת בדרישות סעיף 1 לחוק? בהקשר זה, אזכיר את ההלכה שנקבעה בע"א 466/83 שאהה נ' דרדריאן, פ"ד לט (4) 734, 740, מפי כב' השופט דב לוין:

"המבחן, שבאמצעותו ייקבע אם אכן דברים מסוימים שפירסם פלוני עלולים להוות לשון הרע כלפי אדם פלמוני, אינו מבחן סובייקטיבי. המבחן הוא אובייקטיבי במהותו, לאמור: לא קובע, מה חושב הנתבע המרגיש עצמו נפגע. אלא הקובע הוא, כיצד עלולה החברה לקבל את הדבר שבאותו פירסום"

ובע"א 334/89 רבקה מיכאלי נ' בלה אלמוג, פ"מ מו (5) 555, 562, נקבע (מפי כב' השופט ברך), כי:

"ההלכה היא, כי אין צורך בהבאת ראיות בדבר המשמעות שקורא מסוים או סוג קוראים זה או אחר ייחסו לפירסום הנדון, אלא בית המשפט יקבע ממצא בשאלה, אם אכן מהווים הדברים לשון הרע אם לאו."

16. ומן ההלכה אל המעשה. אין ספק כי גם היום, ולמרות מאמצים גדולים של גורמי מקצוע לתקן את המצב, ההתמודדות עם מחלת נפש מלווה בתיוג חברתי שלילי. שלא כמו מחלות רבות אחרות, המתמודדים עם מחלות נפש נדרשים להתמודד לא רק עם המחלה עצמה, שהשפעתה על חייהם ועל חיי הקרובים להם היא דרמטית ועלולה להיות קשה, אלא גם עם תפיסה חברתית המטילה על המתמודדים סטיגמה שלילית, לעתים עד כדי בידוד חברתי.

17. האם סטיגמה כזו היא מוצדקת? אין ספק שלא. האם תיוג מתמודדים עם מחלות נפש הוא הוגן? ודאי שלא. בשונה מהתמודדות עם מחלות אחרות, שבהן הסביבה החברתית הקרובה והרחוקה נרתמת לסייע, התיוג החברתי שנלווה להתמודדות עם מחלות נפש לא זו בלבד שמקשה על הטיפול, אלא שהוא מונע פעמים רבות מהמתמודדים עצמם לפנות לטיפול, שיכול לשפר את

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

מצבם הרפואי ולהקל עליהם. חשש מתיוג כזה מונע טיפול והקלה מרבים, ויש להצר על כך.

18. עם זאת, וגם אם אפשר לקוות כי ביום מן הימים, ייעלם התיוג, וההתייחסות למחלות נפש תהיה כאל התייחסות לכל מחלה אחרת, לא ניתן להתעלם מכך שכאן ועכשיו, בישראל של שנת 2022, התייחסות לאדם כאל "חולה נפש" עלולה "להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם", כדרישת הסעיף.

19. לא זו אף זו. גם אילו הייתי נכון להתעלם מן התיוג השלילי הכרוך באמירה "חולי נפש", ואילו קיבלתי את דבריו של מר אולמרט עצמו בפרסום השני, שם אמר: "אין לי שום דבר חס וחלילה על מחלת נפש, זו כמו כל מחלה אחרת ואין בה שום דבר לא מכבד", ודאי יש קושי ממשי להתעלם מן העובדה שמר אולמרט הקפיד להתייחס לא רק ל"מחלת נפש", אלא למחלת נפש המחייבת, כלשונו, "להוציא צו אשפוז גם לו לה וגם לבן וכולי".

20. סעיף 6 (א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א – 1991, קובע כי:

"פסיכיאטר מחוזי רשאי להורות בכתב כי אדם יובא בדחיפות לבדיקה פסיכיאטרית, אם הובאו בפניו ראיות לכאורה כי נתמלאו באדם כל התנאים האלה:

(1) הוא חולה וכתוצאה ממחלתו פגום, במידה ניכרת, כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות;

(2) הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיזי מיידי;

(3) הוא סירב להיבדק בידי פסיכיאטר."

ואילו סעיף 9 (א) לחוק טיפול בחולי נפש הנ"ל קובע:

"שוכנע פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף 6(1) ו-(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב כי יובא לבית החולים וכי יאושפז בו בדחיפות."

יוער, כי סעיפים 7 (1) ו-(2) וסעיף 9 (ב) לחוק הנ"ל קובעים הוראות דומות ביחס לבדיקה כפויה שאינה דחופה ולאשפוז כפוי שאינו דחוף, אך ההבדלים בין שני המצבים אינם רלוונטיים לענייננו).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

21. רוצה לומר, אמירתו של מר אולמרט, כאילו מצבם של התובעים מצדיק הוצאת צו אשפוז (ואחת היא לי אם מדובר בצו אשפוז מכוח סעיף 9 (א) או מכוח סעיף 9 (ב) לחוק טיפול בחולי נפש), משמיעה בתוכה לא רק את האמירה בדבר היותם של התובעים לוקים במחלת נפש, אלא גם אמירה כאילו הם מסכנים, או עלולים לסכן, את עצמם או את הציבור. חיזוק לכך שזו הייתה כוונתו של מר אולמרט בדבריו, ניתן למצוא באמירתו, במסגרת הפרסום הראשון, שלפיה "[...] הדרך היחידה לשקם את המדינה זה להכניס אותם..." [כאשר הכוונה, כנראה, היא "להכניס אותם לאשפוז", על פי הקשר הדברים]. כלומר: מר אולמרט הבהיר, כי "שיקום המדינה" לא יוכל להיעשות כל עוד התובעים אינם נתונים באשפוז.

ברי כי בייחוס מסוכנות לתובעים, הנובעת ממצבם הנפשי הנטען, יש משום חומרה מיוחדת, שגם אם נתעלם מן התיוג ה"רגיל" שמיוחס למחלות נפש, יש בו כדי להקים את דרישות סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע.

22. המסקנה המתבקשת היא אפוא כי הפרסום הראשון הוא בבחינת "לשון הרע" כהגדרתה בסעיף 1 לחוק איסור לשון הרע.

ד.1. (א) (ii) הפרסום השני

23. להוכחת הפרסום השני, צירפו התובעים למוצג ת/1 מטעמם מקטע מתוך הראיון ששודר בתוכנית "אופירה וברקוביץ". מדובר במקטע בן 57 שניות, אשר התובעים תמללו, לכאורה, את האמור בו בסעיף 18 לכתב התביעה מטעמם. אלא שהתמלול אינו משקף את המקטע שצורף, ואף אינו מדויק. להלן יובא התמלול כפי שהוצג בסעיף 18 לכתב התביעה, עם תיקונים המשקפים את התמלול הנכון והמדויק של המקטע שצורף למוצג ת/1, כאשר המלל המחוק הוא כזה שהופיע בסעיף 18 לכתב התביעה, אבל לא נכלל במקטע שצורף, והמלל המודגש בקו הוא זה שמופיע במקטע שצורף, אך לא נכלל בתמליל בסעיף 18:

"[אייל ברקוביץ':] אז למה לקרוא להם חולי נפש? בכל זאת היית ראש ממשלה והוא ראש הממשלה איפה קצת הכבוד הזה של לתת לראש הממשלה?

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

~~[מר אולמרט:] אבד הכבוד... מה שקורה כאן אנו חיים באווירה של טירוף ומי שהנהיג את הטירוף את ניבול הפה את ההשמצות את הסכסכונות את הפלגנות את הנקמנות בצורה שלא הייתה כמוה בתולדות מדינת ישראל...~~

~~[ברקוביץ:] אתה צודק אבל לא ירדת רחוק מדי אהוד? להגיד חולי נפש זה לא לרדת נמוך מדי. לא אני רציני!~~

~~[מר אולמרט:] זאת סליחה זו משפחה אחת... **אני קורא כל יום מאנשים שהם שותפים איתו, ושהוא מציע להם להקים איתו ממשלה**, שאומרים שהוא שקרן שהוא נוכל שהוא רמאי שאי אפשר להאמין לאף מילה שלו שהוא מטורף...~~

~~[ברקוביץ:] הכל יכול להיות אהוד אבל חולה נפש אהוד? אהוד חולה נפש זה לא...~~

~~[מר אולמרט:] שלא תהיה אי הבנה אין לי שום דבר חס וחלילה על מחלת נפש זו כמו כל מחלה אחרת ואין בה שום דבר לא מכובד. **יש רק דבר אחד...**~~

~~[אופירה אסייג:] אהוד אתה מצטער על המילים?~~

~~[מר אולמרט:] לא. לא מה פתאום.~~

~~[אסייג:] אתה לא רוצה לחזור כך?~~

~~[מר אולמרט:] שום דבר.~~

~~[אסייג:] זה יעלה לך מיליון שקל.~~

~~[מר אולמרט:] [צוחק]."~~

יוער, כי לאחר חלק זה של התמליל, יש המשך במוצג שצורף, ובו דנים המראיינים ומר אולמרט בשאלה אם תוגש תביעה אם לאו.

24. כאמור, ביחס לפרסום השני אבחן אך ורק את המלל שנמצא בנקודת החיתוך בין שני המקורות: המקטע שצורף למוצג ת/1 – שהוא הנוסח שהוכח, והתמליל שהוא בסעיף 18 לכתב התביעה. בחינת מקטע זה מלמדת, כי אין בדברים שנאמרו במסגרת הפרסום השני משום לשון הרע, והם אינם עומדים באמות המידה שנקבעו בחוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

25. במסגרת הפרסום השני, הוזמן מר אולמרט לריאיון על מנת להתייחס לדברים שאמר במסגרת הפרסום הראשון. עיון בתמליל המדויק, כפי שהובא לעיל בפסקה 23, מלמד כי מר אולמרט לא השתמש במלים "חולי נפש" או "מחלת נפש" ביחס לתובעים כלל. למעשה, ההיפך הוא הנכון: הוא התייחס למחלות נפש כאל מחלות "ככל מחלה אחרת", כלומר ניסה לשלול את יסוד הביזוי המתחייב מן ההגדרה.

מעבר לכך, הריאיון כולו התייחס לפרסום הראשון, וסירובו של מר אולמרט לחזור בו מן הדברים שנאמרו בפרסום הראשון או להתנצל עליהם – אינו שקול כנגד פרסום נוסף ונפרד של לשון הרע.

על כן, יש לדחות את הטענה כי הפרסום השני הוא בבחינת "לשון הרע" המצדיקה פיצוי כלשהו.

ד.1. האם חלה על הפרסום הגנת "אמת דיברתי"?

26. טענתו הראשונה של מר אולמרט היא כי הדברים שאמר, בדבר מצבם הרפואי-הנפשי של התובעים – אמת. כידוע, הנטל להוכיח את אמיתות הפרסום, מוטל על כתפי המפרסם. מהי מידת ההוכחה הנדרשת? המלומד שנהר מציין בספרו כי:

"כאשר פרסום מייחס לנפגע האשמות חמורות במיוחד, יידרש הנתבע המעלה טענה של 'אמת דיברתי', להביא ראיות משכנעות יותר מכפי שנדרש במשפטים אזרחיים רגילים" (אורי שנהר, **דיני לשון הרע** (1997), 249).

27. אלא שבענייננו, אין כל צורך להכריע אם די למר אולמרט לעמוד במידת ההוכחה הנדרשת בהליך אזרחי, או שיש לדרוש עמידה באמת מידה מחמירה יותר, שכן אני סבור שמר אולמרט לא הרים את הנטל להוכחת טענתו כלל, ואבאר.

28. מר אולמרט טען, כי התובעים לוקים במחלות נפש, כי מחלות אלה היו מצדיקות, במצב רגיל, את אשפוזם, וכי עמדה זו משותפת לו ול"כל פסיכיאטר בעל מצפון".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

כדי להוכיח טענות אלה, הביא מר אולמרט עדויות הנוגעות להתנהגותם של התובעים בנסיבות שונות. כך העידו ד"ר ארד וגב' גנסיה על התנהלותה של גב' נתניהו בנסיבות מסוימות; כך העיד מר חפץ על התנהלותו של יאיר בנסיבות מסוימות. אינני נדרש כלל להערכתן של עדויות אלה, ולהכרעה אם מדובר בדברי אמת אם לאו, שכן גם אילו סברתי שעדויות אלה הן אמת לאמיתה, ויובהר כי אינני קובע כך בשום פנים ואופן, עדיין אין בכך כדי להוכיח את האמת בפרסום.

כדי שניתן יהיה לראות בעדויות על התנהגותם של התובעים ביסוס – ולו ראשוני – של אמיתות הפרסום, היה על מר אולמרט להראות מהי התנהגות המאפיינת מחלת נפש בכלל, ומחלת נפש המחייבת (או מצדיקה) אשפוז פסיכיאטרי בפרט. רק אז, לאחר שהייתה נקבעת "נקודת המידוד" (benchmark), ניתן היה לבחון אם הגרסאות שנשמעו באולם בית המשפט בדבר התנהגויות כאלה ואחרות של התובעים או מי מהם עומדות ברף, או מתקרבות אליו.

29. מר אולמרט טען, כי משנדחתה בקשתו להורות לתובעים להתייצב לבדיקה פסיכיאטרית לשם עריכתה של חוות דעת רפואית כדין, נשללה יכולתו להוכיח קיומה של מחלת נפש. אלא שלשם עמידה בנטל ההוכחה, מר אולמרט לא נדרש כלל להוכיח קיומה של מחלת נפש בפועל: די היה לו הוכיח כי התנהגותם של התובעים מתאימה למאפיינים של מחלת נפש כזו או אחרת, או לתסמיניה של מחלה כזו.

חוות דעת רפואית שנדרשת במצב כזה אינה חוות דעת קונקרטיה המשקפת את מצבו הרפואי של מי מהתובעים, אלא חוות דעת תיאורטית, המבוססת על הספרות הרפואית (למשל – על המדריך האבחוני והסטטיסטי של הפרעות נפשיות, ה-DSM או על מקביליו), אשר תוכל ליצור את הקישור הלוגי בין התנהגות מסוימת ובין מחלת נפש או הפרעה נפשית.

30. ברי כי שיוכה של התנהגות מסוימת למחלה כזו או אחרת – הוא עניין שבמומחיות רפואית, ואינו נמצא בידיעתו השיפוטית של בית המשפט. בית המשפט אינו יכול לקבוע ממצא משפטי שלפיו עלייה בחום הגוף בשילוב צמרמורות והקאות מצדיקים אבחנה של שפעת, גם אם "הכול יודעים" שכך

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

הוא, ונדרשת חוות דעת רפואית לשם כך, ובדיוק באותו אופן, גם אילו הנחתי שהתיאורים העובדתיים של העדים ד"ר ארד, מר חפץ וגב' גנסיה הם נכונים – גם אז, לא ניתן לגזור מהם אבחנה רפואית, גם לא בדוחק, ללא חוות דעת מתאימה.

31. ציינתי בפתח הדברים, כי סעיף 5 לכתב ההגנה, שבו הניח מר אולמרט מה יכולות להיות האבחנות הרפואיות שיופיעו בחוות דעת, אם תוגש, הוא "שטר" שנחתם. ציינתי גם, כי ה"שטר" לא נפרע. אלא שיש לקבוע כי לא נעשה גם שום ניסיון רציני לפרוע את ה"שטר": אילו הוגשה חוות דעת שהייתה מסבירה מהם התסמינים לכל אחת מהתופעות שציין מר אולמרט בסעיף האמור, כיצד מתבטאת האבחנה בהתנהגות הלוקה באותה תופעה, ומה השפעתה של המחלה על מידת המסוכנות הנשקפת מן החולה – אפשר היה לבחון אם הוכחה ההתנהגות האמורה, ואם היא משקפת מחלה פסיכיאטרית אם לאו. משלא הונחה התשתית הרפואית המתאימה, יש לקבוע כי מר אולמרט לא עמד בנטל להוכיח את הגנת "אמת דיברתי", אפילו לא ברמה שהייתה מצדיקה להעביר את הנטל לסתור את הטענות אל כתפי התובעים.

32. מר אולמרט זימן לעדות את פרופ' שאול קמחי, פסיכולוג שתחום התמחותו – עריכת "דיוקנאות" (פרופילים) של מנהיגים, ואשר כתב ופרסם ניתוח דיוקן של מר נתניהו בעבר. אלא שפרופ' קמחי, שנחקר ארוכות בידי שני הצדדים, אישר בתשובה לשאלת בית המשפט כי הדיוקן שערך "[...] איננו דיאגנוזה בשום פנים ואופן" (עמ' 271 לפרוטוקול), ודי בכך כדי לקבוע, כי משקלו של המסמך – נמוך ביותר.

33. במסגרת הסיכומים, ביקש בא-כוחו של מר אולמרט להיבנות מקביעתו של בית המשפט העליון מפי כב' השופט (כתוארו אז) אליהו מצא בע"א 323/98 שרון נ' **בנזימן**, פ"ד נו (3) 245, 257:

"קביעת 'האמת ההיסטורית' – ככל שיש קיום למושג זה – הינה עניין להיסטוריונים ולא לבית-המשפט, וככל שישכיל בית-המשפט להימנע מלעסוק בה כן ייטב."

אלא שאין הנדון דומה לראיה. קביעת אמת היסטורית היא עניין מורכב, התלוי במידה רבה במקורות העומדים לנגד עיניו של החוקר, ובחשיפתם של מסמכים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

שלעתיים קרובות אינם זמינים באופן מידי. על כן, בית המשפט נדרש לזהירות מופלגת בבואו לנסות ולקבוע מהי האמת ההיסטורית באופן נחרץ. לעומת זאת, כאשר השאלה שעל הפרק היא של אבחנה רפואית – זהו חלק בלתי נפרד מעבודת בית המשפט. קביעת ממצאי עובדה בשאלות רפואיות על יסוד חוות דעת של מומחים רפואיים מצויה בליבת העבודה השיפוטית: כך נעשים הדברים בתביעות נזקי גוף, בתביעות רשלנות מקצועית, במסגרת דיונים בוועדות ערעור על קצין התגמולים מכוח חוק הנכים (תגמולים ושיקום) וכן הלאה.

רוצה לומר: בעוד בית המשפט מזהיר את עצמו כי אין לו יכולת מקצועית להגיע לקביעות מוצקות בדבר אופן התרחשות האירועים ההיסטוריים, וגם כאשר נדרשת קביעה עובדתית בשאלה היסטורית ייטה בית המשפט להימנע מקביעה נחרצת, אזי בשאלות שברפואה קביעתן של אבחנות רפואיות היא חלק מובנה בעבודה השיפוטית.

מכל מקום, להבדיל מן השאלה מה ידע מנהיג פלוני בזמן אלמוני ומה לא ידע והאם מנהיג פלמוני הטעה את מקבלי ההחלטות בעניין כזה או אחר (וזו השאלה שנדונה בעניין **שרון נ' בנימין הנ"ל**), השאלה לפנינו היא שאלה רפואית ברורה וחד-משמעית: האם התובעים לוקים במחלת נפש בכלל, ובמחלת נפש המצדיקה אשפוז פסיכיאטרי בפרט. לשאלה זו יש תשובה חד-משמעית: כן או לא, ולתשובה החד-משמעית הזו אפשר להגיע בדרך משפטית ברורה וחד-משמעית, שתוארה לעיל.

34. הפועל היוצא הוא שאני קובע, כי **מר אולמרט לא עמד בנטל המוטל עליו להוכיח את טענת "אמת דיברתי"**, ולא עומדת לו הגנת סעיף 14 לחוק.

1. ד (ד) האם חלה על הפרסום הגנת "הבעת דעה בתום לב"?

35. בכתב הגנתו, טען מר אולמרט כי עומדת לו ההגנה הקבועה בסעיף 15 לחוק. סעיף 15, שכותרתו "הגנת תום לב", קובע שורה של נסיבות, שבהן "תהא זו הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב...". לענייננו רלוונטיות הנסיבות האמורות בסעיף 15 (4) לחוק, הקובע הגנה במקרה שבו:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

"הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות".

36. הפסיקה הכירה בכך, שביטויין של דעות מצדיק הגנה רחבה יותר מאשר הצגתן של עובדות. בדנ"א 7325/95 **ידיעות אחרונות נ' קראוס** פ"ד נב (3) 1, 41, מציין כב' השופט תיאודור אור כי:

"[...] ההגנה הרחבה יותר להבעת דעה [מוסברת] בשני טעמים נוספים: ראשית, ככלל, הבעת דעה היא סמכותית פחות מהיצג בדבר עובדה. בשל כך, ההסתברות לכך שהבעת דעה תפגע באינטרסים המתנגשים בחופש הביטוי – ובהם הזכות לשם טוב – נמוכה יותר [...]"

שנית, הבעות דעה חשובות לטעם נוסף העומד ביסוד ההגנה על חופש הביטוי, והוא תרומתו של חופש הביטוי להגשמתו העצמית של האדם. [...] בעניין זה צוין, כי הבעות דעה מתייחדות בכך שהן נושאות עמן את החותם האישי של אומן. בשל כך, יש להגנה על רעיונות והבעות דעה חשיבות מיוחדת בממד זה של ההגנה על חופש הביטוי"

ובעניין ההבחנה בין הבעת דעה ובין הצגת עובדה, מציין כב' השופט אור (שם, בעמ' 33):

"גם אם למפרסם יש יסוד להטיל דופי באופיו של אדם, אין בכך כדי להצדיק העלאת טענה עובדתית כוזבת, המייחסת לו דבר שאותו לא עשה. ביטוי כזה גם אינו יכול לעגן את עצמו בזכותו של האדם להגשמה עצמית [...] זכות זו להגשמה עצמית אינה כוללת את הזכות לפרסם ברבים עובדות אשר אינן נכונות. מעצם הגדרתו אין ביטוי כזה משרת את התהליך של החלפת דעות, החיוני לקיומה של דמוקרטיה מתפקדת וחיונית [...]: אין מדובר בהבעת דעה, כי אם בקביעת עובדה לא נכונה."

37. האם ניתן לראות בדבריו של מר אולמרט במסגרת הפרסום הראשון "הבעת דעה בתום לב", המקימה לו את הגנת סעיף 15 (4) לחוק איסור לשון הרע? אני סבור שהתשובה לכך היא בשלילה, ואבאר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

אכן, ההבחנה בין "קביעת עובדה" ובין "הבעת דעה" אינה פשוטה, ובמקרים רבים כלל אינה חד-משמעית, כפי שציין בית המשפט העליון (מפי כב' השופטת אילה פרוקצ'יה) בע"א 89/4 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי (4.8.2008):

"לצורך הגנת 'תום הלב' לענין אמירה פוגענית כנגד איש ציבור, ההגנה מתמקדת בהבעת דעה על איש הציבור, אשר הרובד העובדתי עליו נשענת דעה זו אינו בהכרח מטריאלי לדעה המושמעת. ההגנה ניתנת לדעה ולא לעובדה, אף כי לעיתים קרובות ישנו ערבוב בין עובדות לדעות המושמעות, כאשר אלה משמשות את אלה. השאלה מתי אמירה היא תיאור עובדתי ומתי היא הבעת דעה אינה פשוטה, והיא סוגיה עובדתית-משפטית מעורבת ומורכבת".

תנאי לתחולתה של הגנת סעיף 15 (4) לחוק, שיאפשר את בחינת הדברים באספקלריה של סעיף 16 לחוק איסור לשון הרע, הוא הגדרת הדברים שאמר כ"הבעת דעה", להבדיל מקביעת עובדה. אלא שבנסיבות שבהן נאמרו הדברים, ובניסוח שבו נאמרו, לא ניתן לראותם כהבעת דעה בתום לב.

38. לא בכל מקרה שבו מיוחסת לפלוני מחלה פסיכיאטרית, יצדיק הדבר חיוב באחריות לפי חוק איסור לשון הרע. הדברים תלויים, במידה רבה, באופן הניסוח, והאם המאזין הסביר יכול להבין כי מדובר בצורת ביטוי (גם אם גסה ולא ראויה), או באבחנה קלינית (ראו, לדוגמה, תא"מ (שלום תל-אביב – יפו) 31716-09-14 **אחונב נ' צרניאחובסקי** (20.5.2015)).

ככל שאופי הביטוי הוא אמורפי יותר, ונוטה יותר לביטוי העממי של ייחוס מחלה פסיכיאטרית, אני סבור שנכון יותר לראות בו הבעת דעה; ככל שהביטוי הוא מדויק וקליני יותר – יש לראות בו קביעת עובדה.

כך, למשל, במקרה שבו אומר פלוני על אלמוני כי "הוא משוגע לגמרי", "האיש לא שפוי" או "האיש צריך כדורים" – נטייתי תהיה לראות בדברים הבעת דעה שיש להצר על סגנונה, אך ניתן להגן עליה מכוח הוראות סעיף 15 לחוק.

לעומת זאת, כאשר הפרסום מייחס לנפגע אשפוז פסיכיאטרי קונקרטי, או מייחס לו טיפול פסיכיאטרי מסוג מסוים ("פלוני נוטל באופן קבוע כדורים נגד חרדה"), יהיה מקום לבחון את אמיתות הדברים ולראותם כקביעת עובדה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

39. נבחן את דבריו של מר אולמרט בענייננו, ונגיע למסקנה, כי לא זו בלבד שאין הם מהווים הבעת דעה, אלא שמר אולמרט עשה מאמץ ניכר כדי להבהיר כי אין מדובר בדעתו-הוא, אלא בעובדה מבוססת. נציג את הפרסום כלשונו, ונוסיף התייחסות המלמדת על כך שאין מדובר בהבעת דעה, אלא בהתיימרות להציג מצב עובדתי:

"(א) מה שלא בר שיקום זה מחלת הנפש של ראש הממשלה ושל אשתו ושל בנו. זה לא בר שיקום והדרך היחידה לשקם את המדינה זה להכניס אותם... ב.. אגב, (ב) בתנאים רגילים כל רופא פסיכיאטר שיש לו מצפון (ג) ואני מוכן להפגיש אותך עם לא מעט מביניהם שהיו אומרים ש(ג) צריך להוציא צו אשפוז גם לו לה וגם לבן וכולי... (ד) הם כולם אנשים חולים."

והנה הניתוח, על פי הסיווג באותיות השוליים:

1. התייחסות למצבם הרפואי של התובעים כאל "מחלת נפש" שאינה בת-שיקום;
 2. הפניה לעמדתו של "כל רופא פסיכיאטר שיש לו מצפון", המרמזת על בחינה מול אנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש, קרי – על ביסוס עובדתי-רפואי;
 3. התייחסות לכך שעמדה זו משותפת ל"לא מעט מביניהם" (קרי – לא מעט מן הפסיכיאטרים), כגורם מסייע;
 4. קביעה שלפיה "צריך להוציא צו אשפוז" לתובעים כולם;
 5. סיכום הגורס "כולם אנשים חולים";
40. ודוקו: אפשר שרכיב (ה) הנ"ל, קרי – הקביעה "כולם אנשים חולים" יכול היה להיחשב, כשהוא לעצמו, כהבעת דעה, לולא הגיע כסיכום ממצאים עובדתיים שהוצגו בסעיפים (א) – (ד).
41. זאת ועוד. מר אולמרט ביקש לזקוף לזכותו את העובדה, שהוא אינו רופא פסיכיאטר ואינו איש מדעי בריאות הנפש, וכי עובדה זו – ידועה בציבור. על כן, לשיטתו של מר אולמרט, אין כל חשש כי מי מן המאזינים טעה וחשב את דבריו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

לקביעת עובדה מקצועית של מי שהוא בר-סמכא בתחום הרפואה הפסיכיאטרית.

אלא שעיון בדברים כפי שנאמרו מלמד, שגם אם אין חולק כי הכשרתו של מר אולמרט אינה כוללת התמחות ברפואה פסיכיאטרית, ניסוחם של הדברים מתיימר לתת להם משקל מקצועי, בדמות ההפניה ל"כל פסיכיאטר בעל מצפון" בבחינת תנא דמסייע. גם אם אין חשש כי מי מן המאזינים יסבור כי מר אולמרט הוא רופא פסיכיאטר או אפילו פסיכולוג מוסמך, ניתן לומר, שהדברים נאמרו באופן כזה, שישוו להם רצינות ומקצועיות, ודאי כשהם באים מפיו של מי שניהל כראש ממשלת ישראל.

42. על כן, הגעתי למסקנה כי לאור ניסוחם של הדברים שנאמרו בגדרי הפרסום הראשון, לא ניתן לראותם כהבעת דעה בתום-לב, כדרישת סעיף 15 (4) לחוק איסור לשון הרע, ומשכך, אין צורך לבחון אם מתקיימים התנאים הנוספים שנקבעו בסעיף 16 לחוק.

1.ד (ה) סיכום ביניים בסוגיית האחריות

43. העולה מן המקובץ הוא, שהפרסום הראשון הוא פרסום לשון הרע, וכי לא עומדות למר אולמרט ההגנות שטען לקיומן – לא הגנת סעיף 14 לחוק ("אמת בפרסום"), אף לא הגנת סעיף 15 לחוק ("תום לב").

עוד אני קובע, כי הפרסום השני אינו בבחינת פרסום לשון הרע.

2.ד סוגיית הפיצוי

2.ד (א) פיצוי ללא הוכחת נזק וכפל פיצוי

44. כאמור לעיל, התביעה הוגשה על סך של 837,000 ₪, ללא פירוט או הבהרה של מקור הסכום וחלוקתו.

45. על פי סעיף 7א (ב) לחוק איסור לשון הרע:

"במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

ועל פי סעיף 7א (ג) לחוק:

"במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק."

על פי סעיף 7א (ה) לחוק, יוצמד סכום הפיצוי למדד חודש ספטמבר 1998, כך שהסכום המרבי שניתן לפסוק בהתאם לסעיף 7א (ב) הנ"ל הוא 75,081 ₪, ועל פי סעיף 7א (ג) הנ"ל, כפל הפיצוי הוא 150,162 ₪.

46. אלה אפוא הסכומים המרביים שרשאי בית המשפט לפסוק ללא הוכחת נזק. ייאמר מיד, כי אינני סבור שהתובעים הוכיחו כי לשון הרע פורסמה "בכוונה לפגוע", ובהקשר זה יש לבחון את נסיבות הפרסום הראשון ואת הקשרו.

הפרסום הראשון נעשה כחלק מראיון ארוך עם מר אולמרט, ראיון שבמסגרתו הביע ביקורת חריפה ונוקבת על מר נתניהו – על תפקודו כראש הממשלה ועל התנהלותו האישית. בגין אמירות אלה לא הוגשה תביעה, ובדין לא הוגשה, שכן מדובר בהבעת דעה מובהקת בעניין ציבורי.

מר נתניהו עצמו טען בעדותו ביחס לפרסום הראשון:

"הייתה כאן כוונה ברורה לפגוע, לפגוע בי, לפגוע בבחירות, לפגוע בסיכויים שלנו להיבחר, באמצעות הבעת אמירה הזאת" (עמ' 6 לפרוטוקול הדיון מיום 12.6.2022)

ראשית ייאמר, כי הבחירות נערכו ביום 21.3.2021, ואילו הפרסום הראשון נעשה ביום 12.4.2021, קרי - לאחר הבחירות. גם אם הערכתו של מר אולמרט, שאותה הביע בראיון, הייתה כי מערכת בחירות נוספת עומדת בפתח, הרי שבמישור העובדתי, נאמרו הדברים לאחר הבחירות ולא לפניהן. שנית, והוא עיקר – אני סבור שאין לראות בניסיון של דמות ציבורית (ולא תיתכן מחלוקת כי מר אולמרט הוא דמות ציבורית) להשפיע על תוצאה פוליטית של הליך דמוקרטי "כוונה לפגוע" במובן המצדיק פסיקת כפל פיצוי.

במובנים רבים, אני סבור שההיפך הוא הנכון: הקשרו הפוליטי של הפרסום יש בו כדי להצדיק התייחסות מקלה יותר בעת פסיקת הפיצוי, וזאת לאור

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

החשיבות הרבה שיש לחופש הביטוי בהקשר הפוליטי, ולחשש מאפקט מצנן על חופש הביטוי הפוליטי.

2.ד (ב) ההבדל בין שלושת התובעים לעניין קביעת הפיצוי

47. בענייננו, הוגשה התביעה בידי שלושה תובעים, בני משפחה אחת: מר נתניהו, שכהן בעת הגשת התביעה כראש הממשלה, היה ועודנו דמות ציבורית משמעותית. גב' נתניהו, היא רעייתו של מר נתניהו ויאיר, בנו של מר נתניהו, אמנם לא נשאו בתפקיד רשמי, אבל לא ניתן לכחד כי גם הם דמויות בעלות נוכחות ציבורית בולטת, ולכל הפחות – היו כאלה בתקופה שקדמה לפרסום.

48. עמדתו של בית המשפט העליון לעניין פרסום לשון הרע כלפי אנשי ציבור היא מורכבת. בע"א 334/89 רבקה מיכאלי ואח' נ' בלה אלמוג, פ"מ מו (5) 555, 571 (להלן: "עניין מיכאלי") כתב הנשיא מאיר שמגר כך:

"הרי מדובר באנשים הפועלים בזירה הציבורית, המצויים בענייני התקשורת וגלויים לביטוייה. לפי גישתי לגבי תביעות לשון הרע שעניינן אנשי ציבור, מן הנכון שאלו יהיו ערוכים לספיגת ביקורת רבה יותר כלפיהם מאשר האדם מן השורה. זהו מחיר היחשפותם האישית לציבור והפירסום ברבים, בכתב או בעל פה, של דבריהם".

אמנם עמדתו של הנשיא שמגר בעניין מיכאלי נותרה דעת מיעוט, אולם גישתו של הנשיא – יש בה, בכל הכבוד, היגיון רב.

בע"א 89/04 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי (4.8.2008) (להלן: "עניין נודלמן") קבע בית המשפט העליון, מפי כב' השופטת אילה פרוקצ'יה, כי:

"המשקל המיוחד הניתן לחופש הביטוי במישור הציבורי אינו בלתי מוגבל. הוא נבחן על פי מהותו וטיבו בנסיבות המקרה. הוא נשקל מצד אחד, על פי מידת חשיבותו האמיתית לחופש הביטוי. מנגד, הוא נבחן על פי מהותה ומידתה של הפגיעה בשמו הטוב ובכבודו של האדם. גם איש ציבור החושף עצמו למערבולת החיים הציבוריים ומסכים בכך לקבל על עצמו מידה מסוימת של נטל חשיפה וביקורת ציבורית, אינו הופך בכך את שמו הטוב ואת כבודו האנושי להפקר. איש הציבור לא הסכים בנטילת תפקיד ציבורי להפקיר לחלוטין את כבודו האישי, והחוק, באיזונים שיצר, מגן גם על בעל תפקיד ציבורי לבל יהפוך שמו הטוב למרמס בכפוף למתן משקל ראוי לחופש הביטוי כערך ציבורי בעל חשיבות. החוק לא התיר בכל מצב מעשי השמצה והשתלחות באנשי ציבור בשם חופש הביטוי, ולא היקנה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

הגנה לפוגע גם אם הביטוי הוא הבעת דעה על איש ציבור, בנסיבות בהן לא נתקיים בפוגע יסוד של תום לב" (פסקה 31 לפסק הדין)

49. ואם נשלב את עמדתו של הנשיא שמגר בעניין מיכאלי עם ההלכה בעניין נודלמן, נגיע למסקנה שגם איש ציבור זכאי לפיצוי על פגיעה בשמו הטוב, אבל לעובדת היותו של הנפגע איש ציבור יש לתת משקל בקביעת היקף הפיצוי.

50. עלינו לבחון אפוא את מעמדם של שלושת התובעים. מר נתניהו הוא, כמובן, איש הציבור המרכזי מבין השלושה, ומעמדם של גב' נתניהו ושל יאיר כאנשי ציבור נובע, במידה רבה מאוד, ממעמדו של מר נתניהו. אם ניתן לייחס משמעות מבחינת היקף הפיצוי לקיומה של אפשרות בחירה בחיים בזירה הציבורית, בחירה מעין זו נתונה בראש ובראשונה לאיש הציבור עצמו.

51. על כן, ציפיותו המוגנת של מר נתניהו להימנע מביקורת – מצומצמת בהיקפה, ובהתאם – אני סבור כי הפיצוי שזכאי לו מר נתניהו הוא, כעיקרון, הנמוך ביותר.

רעיותו של איש הציבור זכאית, על פי עיקרון זה של "מעגלי הציבוריות", לפיצוי גבוה יותר. גם אם ניתן לומר שלבן או בת הזוג של איש ציבור עשויה להיות השפעה על בחירתו לכהן במשרה ציבורית, או להישאר בזירה הציבורית, ועל כן מתקיים יסוד חלקי של בחירה, הרי הבחירה בקריירה ציבורית אינה ביסודה החלטה של בן או בת הזוג אלא של איש הציבור עצמו, ועל כן – מידת השליטה של בני הזוג, או היכולת שלהם להימנע מחשיפה – פחותה מזו של איש הציבור עצמו.

לעומת איש הציבור עצמו ובן או בת זוגו, אשר ביחס אליהם מתקיים יסוד של בחירה בחיים הציבוריים, ילדיו של איש הציבור לא בחרו בחיים בעין הציבורית, ובשונה מבני הזוג, יכולתם של ילדיו של איש ציבור להשפיע על בחירת ההורה בתפקיד ציבורי – מוגבלת ומצומצמת מאוד. על כן, במדרג הפיצוי, זכאים לטעמי ילדיו של איש ציבור שנפגעו מלשון הרע לפיצוי הגבוה מבין השלושה; בן או בת הזוג זכאי לפיצוי השני בגובהו; ואיש הציבור עצמו – לפיצוי הנמוך ביותר, והכל – בהעדר טעמים מבוררים לקבוע אחרת.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

52. מן הכלל אל הפרט, על יסוד העקרונות שלעיל, אמור יאיר להיות זכאי לפיצוי הגבוה ביותר, גב' נתניהו לפיצוי נמוך יותר, ומר נתניהו לפיצוי הנמוך מן השלושה.

53. אלא שבעניינו של יאיר, הציג מר אולמרט ראיות המלמדות על כך שיאיר עצמו פרסם, במועדים שונים, רשומות ברשת החברתית "טוויטר" שבהן ייחס לגורמים שונים, ובהם אהוד ברק, משה יעלון, אלי אבידר ואחרים מחלות נפש, לרבות התייחסות לכך שיש לאשפזם בבית חולים פסיכיאטרי.

כך, לדוגמה, ביום 23.11.2020 התייחס יאיר ברשת החברתית "טוויטר" לדברים שאמר ראש הממשלה לשעבר אהוד ברק, וכתב: "פסיכופט דמנטי חובב פדופילים" (מוצג 002 בתיק המוצגים לחקירת יאיר); בתגובה לרשומה שפרסם שר הביטחון לשעבר משה יעלון ברשת החברתית "טוויטר", הגיב יאיר בצירוף קישור לאתר המרשתת של בית החולים הפסיכיאטרי "אברבנאל" (מוצג 003 בתיק המוצגים), כך נהג יאיר גם ביחס לרשומה של ח"כ לשעבר אלי אבידר (מוצג 004); ביום 21.4.2020 פרסם יאיר רשומה ברשת החברתית "טוויטר" שבה כתב כהאי ליסנא:

"אוקי המשפחה (כולל הילדים הלא חוקיים) של אהוד ברק חייבים להתערב מיידית, להוציא אותו דחוף מהאולפן, ולאשפז אותו עכשיו במכון לתשושי נפש / בית אבות לדמנטיים" (מוצג 007)

ואילו ביום 2.5.2020 פרסם יאיר רשומה בתגובה לרשומה של העיתונאי אטילה שומפלבי ברשת החברתית "טוויטר" שבה כתב:

"זולנדר, תקשיב אני מתחיל ממש לדאוג לך אתה מגלה סימנים מתקדמים של פסיכוזה ודמנציה. אולי נבדקת [צ"ל – נדבקת] מחובב הפדופילים והלוליטות. מאחל לך החלמה מהירה." (מוצג 013)

(וראו לעניין זה התייחסותו של יאיר בחקירתו הנגדית, עמ' 194 ואילך לפרוטוקול הדיון מיום 12.6.2022).

54. אכן, בעובדה שיאיר פרסם כלפי אחרים דברים דומים לאלה שמהווים בסיס לתביעה שהגיש הוא עצמו – אין כדי לפגוע בזכותו לעמוד על שמו הטוב. אולם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

מן העובדה שביטויים דומים מאוד לאלה שעליהם הוא מלין מוצאים את מקומם בשיח שמנהל הוא עצמו – ניתן ללמוד אחד מן השניים: אפשרות אחת היא, שיאיר אינו רואה בביטויים אלה אמירות קשות וחמורות שנזקן גדול, שאז איזו הצדקה יש לפצותו כאשר הופנו כלפיו? אפשרות אחרת היא שיאיר סבור, שבגדרי ויכוח פוליטי אין מניעה לעשות שימוש בביטויים מן הסוג שבו עשה מר אולמרט שימוש, בין היתר כלפיו, שאז מהי ההצדקה לפצותו בגין דברים שנאמרו במסגרת דיון פוליטי-עקרוני?

כך או כך, ומאחר שחלק מתפקידו של הליך לפי חוק איסור לשון הרע הוא להעביר מסר הנוגע לאופן ניהולו של השיח הציבורי, אני סבור שיש קושי בכך שאדם המתבטא כלפי אחרים באופן מסוים יקבל פיצוי על כך שאדם אחר התבטא כלפיו באותה דרך בדיוק. עמדה על כך כב' השופטת ענת ברון בת"א (מחוזי-ת"א) 2313/00 פרופ' משה צימרמן נ' ידיעות תקשורת בע"מ (פסק דין מיום 3.2.2005), שכתבה:

"התרשמתי כי התובע משמיע התבטאויות קיצוניות ופרובוקטיביות במתכוון ובאופן שיטתי, בין במדיה הכתובה ובין במדיה המשודרת, ומבקש לעורר ולעודד פולמוס ציבורי בסוגיות שהוא מייחס להן חשיבות. בכך כשלעצמו אין כל פסול, נהפוך הוא: חופש ביטוי המאפשר לאדם להתבטא ולהשמיע גם עמדות קשות, כאלה הנוגעות בעצבים החשופים של החברה, הוא אחד היסודות החשובים של חברה דמוקרטית, והוא אף היסוד המאפשר קיומו של דיון פתוח ומפנה.

אולם התובע, אשר עומד פעם אחר פעם על זכותו להתבטא בלשון בוטה ולהשתמש בביטויים שנויים במחלוקת, איננו זכאי לדרוש ממשותפים אחרים בשיח הציבורי להימנע מלבקר את עמדותיו שלו, ואף אינו יכול לצפות מהם להשיב ללשונו המושחזת בכפפות של משי."

דברים אלה יפים גם לענייננו, והם מצדיקים, לטעמי, את הפחתת הפיצוי שייפסק לטובת יאיר לסכום נמוך במיוחד.

ד.2 (ג) סכום הפיצוי בפועל

55. כאמור, הסכום המרבי שניתן לפסוק לכל אחד מן התובעים עומד על כ-75,000 ₪. בקביעת הפיצוי לכל אחד מן התובעים, הבאתי בחשבון את אופיים של הדברים שנאמרו, את היותם חלק משיח פוליטי, גם אם שיח החורג מן הראוי,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

את עיתוי אמירת הדברים ואת הבמה שבה נאמרו – אתר אינטרנט בעל זיהוי פוליטי מסוים.

הבאתי בחשבון גם את העובדה שאף שנדחתה הטענה כי מדובר בהבעת דעה, בשל אופן הניסוח ה"קליני" של הדברים, אזי אילו היה ניסוחם של הדברים שונה במעט, ניתן היה להחיל את הפטור הקבוע בסעיף 15 (4) לחוק איסור לשון הרע.

56. בהתחשב בכל האמור, אני סבור כי הפיצוי המגיע לתובעים הוא כדלקמן:

1. מר נתניהו – פיצוי בסך 20,000 ₪;
2. גב' נתניהו – פיצוי בסך 35,000 ₪;
3. יאיר – פיצוי בסך 7,500 ₪, הנובע בעיקר מן האמור בסעיף 53 לעיל. יובהר, כי לולא שקלתי את השיקול האמור בסעיף הנ"ל, הייתי פוסק ליאיר פיצוי בסך 45,000 ₪.
4. בסך הכל אני מחייב את מר אולמרט לפצות את התובעים בסך של 62,500 ₪ כערכם היום.

2.ד. הוצאות ההליך

57. תקנה 153 (ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט – 2018, קובעת כי:

"בקביעת שיעור הוצאות יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשווי הסעד שנפסק וביחס שבינו לבין הסכום שנתבע, בדרך שבה ניהלו בעלי הדין את הדיון, במורכבות ההליך, בהשקעת המשאבים בהכנתו ובניהולו ובסכום הוצאות שהתבקש".

58. בבחינת שווי הסעד שנפסק אל מול הסעד שנתבע, יש כדי להטות את הכף אל פסיקת הוצאות בהיקף מצומצם יחסית. כאמור, התובעים עתרו לסעד של 867,000 ₪, מבלי שפירוטו כיצד הגיעו לחישוב זה. הסעד שנפסק בסופו של דבר הוא בשיעור של פחות מ-10% מהסכום שנתבע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

59. לעומת זאת, הדרך שבה ניהלו בעלי הדין את הדיון תומכת בחיובו של מר אולמרט בהוצאות משפט ובשכר טרחת עורך-דין בשיעור משמעותי, ואבאר. ההליך שהתנהל היה, בסופו של דבר, הליך שאינו מורכב – לא מבחינה עובדתית ולא מבחינה משפטית. הייתה זו התנהלותו של הנתבע אשר סיבכה את הדיון שלא לצורך, וחייבה הרחבת היריעה מעבר לנדרש.

60. ראשית, בכתב ההגנה שהגיש מר אולמרט, הוא "השלים" את אשר "החסיר" בפרסומים נושא התביעה. כתב ההגנה הוא תוקפני ובוטה, וכולל אבחנות ("משוערות") תוך יצירת רושם שביכולתו של מר אולמרט להוכיחן במסגרת ההליך. דומה כי מר אולמרט ביקש להפיק תועלת מן העובדה, שעל פי הוראות סעיף 13 (5) לחוק איסור לשון הרע, כתבי טענות ודברים הנאמרים במסגרת הליך משפטי אינם חושפים את כותבם ואת אומרם לאחריות על פי החוק. גם רשימת העדים המקורית שהגיש מר אולמרט, והרשימה המצומצמת שהגיש לאחר שרשימת העדים המקורית שהוגשה נפסלה – כללו בעיקר עדים שעדויותיהם היו עשויות לשפוך אור על אישיותם ועל התנהלותם של התובעים, אך לא לבסס איזו מן ההגנות שהציג מר אולמרט.

שנית, גם התנהלותו הדיונית של מר אולמרט אינה נקיה מפגמים, ואזכיר בהקשר זה את העובדה שלאחר החלטתי מיום 14.4.2022, שבה הוריתי למר אולמרט לצמצם את רשימת העדים מטעמו לחמישה בלבד, הוא שב והגיש הודעה שלפיה אין הוא יכול לצמצם את הרשימה, כך שלא נותרה בררה אלא להאריך את המועד להגשת האמור.

61. בהסתמך על כל האמור, יישא מר אולמרט בהוצאות התובעים בסך 10,000 ₪ ובשכר טרחת עו"ד בסך 25,000 ₪. הסכומים כולם יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.

5. סוף דבר

62. ההליך שהתנהל לפניי – מוטב היה לו אלמלא התנהל כלל. ההליך – והעדויות שנשמעו במהלכו – לא הוסיפו כבוד לא לצדדים, אף לא למוסד ראש הממשלה, תפקיד שבו כיהנו הן מר נתניהו הן מר אולמרט. דומה, כי גם במקרה זה צדק הנשיא שמגר, כאשר כתב בעניין מיכאלי: "אין הכרח, שכל עניין היכול להיות נדון בבית המשפט, אכן יידון כאמור."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט

63. עם זאת, משהתנהל ההליך, נשמעו הראיות והוכרע הדין, אני קובע כדלקמן:
בא אל סופו ההליך, ונקבעים הממצאים הבאים:

1. מר אולמרט פרסם לשון הרע על אודות התובעים במסגרת הפרסום הראשון, מיום 12.4.2021.

2. הפרסום השני, מיום 23.4.2021, אינו מהווה לשון הרע.

3. למר אולמרט לא עומדות הגנות סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע או סעיף 15 לחוק.

64. על יסוד האמור, אני מחייב את מר אולמרט לשלם לתובעים כדלקמן:

1. למר נתניהו – סך של 20,000 ₪;

2. לגב' נתניהו – סך של 35,000 ₪;

3. ליאיר – סך של 7,500 ₪;

4. הוצאות המשפט בסך 10,000 ₪;

5. שכר טרחת עו"ד בסך 25,000 ₪.

65. הסכומים כולם יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.

66. זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תל-אביב – יפו בתוך 60 ימים מהיום.

ניתן היום, כ"ז חשוון תשפ"ג, 21 נובמבר 2022, בהעדר הצדדים.

עמית יריב, סגן נשיא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13429-05-21 נתניהו ואח' נ' אולמרט